

การบริหารจัดการสภาพแวดล้อมในสถานศึกษาของโรงเรียนสววิทยา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุราษฎร์ธานี ชุมพร

วิชัย ดีสมุทร^{1*}

¹สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา

*fierce1075@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาระดับการบริหารจัดการสภาพแวดล้อมในสถานศึกษาของโรงเรียนสววิทยา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุราษฎร์ธานี ชุมพร และ 2) เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาการบริหารจัดการสภาพแวดล้อมในสถานศึกษาของโรงเรียนสววิทยา ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ครูผู้สอนในโรงเรียนสววิทยา ปีการศึกษา 2568 จำนวน 93 คน และผู้ให้ข้อมูลหลักสำหรับการสัมภาษณ์เพื่อศึกษาแนวทาง ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุราษฎร์ธานี ชุมพร จำนวน 3 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ซึ่งมีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.863 และแบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงเนื้อหา

ผลการวิจัย พบว่า 1) การบริหารจัดการสภาพแวดล้อมในสถานศึกษาของโรงเรียนสววิทยา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุราษฎร์ธานี ชุมพร โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านการจัดกิจกรรมนักเรียน มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมา คือ ด้านการบริการนักเรียน ส่วนด้านการจัดการศึกษาเพื่อสนองความมุ่งหวังของนักเรียน มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด 2) แนวทางการพัฒนาการบริหารจัดการสภาพแวดล้อมในสถานศึกษาของโรงเรียนสววิทยา จากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลหลัก พบว่าได้ 43 แนวทาง เช่น ผู้บริหารสถานศึกษาควรมุ่งเน้นการจัดสภาพแวดล้อมทางกายภาพให้เป็นแหล่งเรียนรู้สีเขียวที่ปลอดภัย ควบคู่กับการประยุกต์ใช้การจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) ที่บูรณาการเทคนิคการจดจำด้วยภาพเข้าสู่กระบวนการเรียนการสอน เพื่อเสริมประสิทธิภาพการเรียนรู้และกระตุ้นความจำระยะยาว ตลอดจนพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนเชิงรุกแบบครอบครัว และสร้างเครือข่ายความร่วมมือกับชุมชน เพื่อเตรียมความพร้อมผู้เรียนสู่สังคมอนาคตอย่างมีความสุข

คำสำคัญ: การบริหารจัดการสภาพแวดล้อมในสถานศึกษา โรงเรียนสววิทยา

Environmental Management in Sawiwittaya School Under the Secondary Educational Service Area Office Surat Thani-Chumphon

Wichai Disamut*

¹Educational Administration, Faculty of Education, Bansomdejchaopraya Rajabhat University

*fierce1075@gmail.com

Abstract

The purposes of this research were: 1) to study the level of environmental management in Sawiwittaya School under the Secondary Educational Service Area Office Surat Thani-Chumphon, and 2) to study guidelines for developing environmental management in the school. The population consisted of 93 teachers at Sawiwittaya School in the 2025 academic year. The key informants for the interviews were 3 school administrators under the Secondary Educational Service Area Office Surat Thani-Chumphon. The research instruments included a 5-point Likert scale questionnaire with a reliability of 0.863, and a semi-structured interview. Data were analyzed using percentage, mean, standard deviation, and content analysis.

The study revealed that 1) the overall implementation of environmental management in Sawiwittaya School was at a high level. When considered by aspect, student activities had the highest mean score, followed by student services, while educational management to meet student expectations had the lowest mean score. 2) The guidelines for developing environmental management, derived from the key informant interviews, provided 43 approaches. For example, school administrators should focus on developing the physical environment into safe, green learning spaces. This should be integrated with a flexible Active Learning curriculum combined with image memory techniques to enhance learning efficiency. Furthermore, the school should establish a proactive, family-like student support system and collaborative networks with the community to prepare students for the future society.

Keywords: School Environment Management Sawiwittaya School

บทนำ

การจัดการศึกษาที่มีคุณภาพจำเป็นต้องอาศัยการบริหารจัดการสภาพแวดล้อมในสถานศึกษาอย่างเป็นระบบ เนื่องจากสภาพแวดล้อมมีบทบาทสำคัญต่อการส่งเสริมการเรียนรู้ การพัฒนาศักยภาพ และสุขภาวะของผู้เรียน โดยกระทรวงศึกษาธิการได้กำหนดหลักการจัดการกระบวนการเรียนรู้ที่มุ่งเน้นให้สถานศึกษาและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องสนับสนุนการจัดบรรยากาศ สภาพแวดล้อม สื่อ และสิ่งอำนวยความสะดวกที่เอื้อต่อการเรียนรู้ ซึ่งสอดคล้องกับมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐานที่มุ่งพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณภาพ มีจิตสำนึกในการอนุรักษ์และพัฒนาสิ่งแวดล้อม และได้รับการพัฒนาตามธรรมชาติและศักยภาพอย่างเต็มที่ ทั้งนี้ ยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี ได้สะท้อนถึงความท้าทายด้านการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ คุณภาพชีวิต

และการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ซึ่งการจัดการศึกษาถือเป็นกลไกสำคัญในการสร้างคนที่มีคุณภาพ สามารถปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลงของสังคม เศรษฐกิจ และสิ่งแวดล้อมได้อย่าง นอกจากนี้ พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และฉบับแก้ไขเพิ่มเติม พ.ศ. 2562 ยังให้ความสำคัญกับการจัดสภาพแวดล้อมและแหล่งเรียนรู้ที่หลากหลาย เปิดโอกาสให้ผู้เรียนสามารถเรียนรู้ได้ทุกเวลา ทุกสถานที่ โดยอาศัยความร่วมมือจากทุกภาคส่วน สอดคล้องกับแนวคิดสิ่งแวดล้อมศึกษาที่มุ่งปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรม และความรับผิดชอบต่อทรัพยากรธรรมชาติ ผ่านกระบวนการจัดการเรียนรู้ที่เหมาะสม ขณะเดียวกัน สถานการณ์ความเปลี่ยนแปลงทางสังคม เศรษฐกิจ และภัยคุกคามในปัจจุบัน ได้ผลักดันให้กระทรวงศึกษาธิการ กำหนดนโยบายด้านความปลอดภัยในสถานศึกษาอย่างเร่งด่วน โดยมุ่งพัฒนาการศึกษาขั้นพื้นฐานสู่วิสัยทัศน์ใหม่ วิถีคุณภาพ ที่ให้ความสำคัญกับความปลอดภัย สุขภาวะ และสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของผู้เรียน ครู และบุคลากรทางการศึกษา ผ่านการบริหารจัดการความเสี่ยงอย่างเป็นระบบภายใต้มาตรการ 3 ป ได้แก่ ป้องกัน ปลูกฝัง และปราบปราม [1]

เมื่อกล่าวถึงสภาพแวดล้อมในสถานศึกษา นักวิชาการได้ให้ความหมายและจำแนกองค์ประกอบไว้หลายด้าน โดยสภาพแวดล้อมดังกล่าวล้วนมีอิทธิพลต่อการจัดการศึกษา การดำเนินงานของสถานศึกษา และการพัฒนาการเรียนรู้ของผู้เรียนทั้งในด้านกายภาพ ด้านสัมพันธภาพ ด้านการบริหารจัดการ และด้านวิชาการ นักวิชาการต่างประเทศได้ให้ความสำคัญกับบทบาทของสภาพแวดล้อมในสถานศึกษาอย่างต่อเนื่อง โดย Moos (1979) [2] อธิบายว่าสภาพแวดล้อมทางการศึกษาเป็นระบบที่ประกอบด้วยมิติทางกายภาพ มิติทางสังคม และมิติด้านการจัดการ ซึ่งมีอิทธิพลต่อพฤติกรรม การปรับตัว และการเรียนรู้ของผู้เรียน ขณะที่ Fraser (1998) [3] เห็นว่าสภาพแวดล้อมในสถานศึกษาครอบคลุมถึงบรรยากาศการเรียนรู้ ความสัมพันธ์ระหว่างครูกับผู้เรียน และการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่เอื้อต่อการมีส่วนร่วมของผู้เรียนอย่างมีความหมาย นอกจากนี้ Walberg (1981) [4] ยังชี้ให้เห็นว่าสภาพแวดล้อมในโรงเรียนเป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ผ่านการจัดทรัพยากร การสนับสนุนการเรียนรู้ และปฏิสัมพันธ์ทางสังคมอย่างเหมาะสม สอดคล้องกับแนวคิดเชิงนิเวศของ Bronfenbrenner ที่มองว่าสภาพแวดล้อมทางการศึกษาเป็นส่วนหนึ่งของระบบสิ่งแวดล้อมที่เชื่อมโยงกันหลายระดับ ซึ่งส่งผลต่อการพัฒนาการเรียนรู้ ทั้งด้านร่างกาย สติปัญญา อารมณ์ และสังคม ขณะเดียวกัน งานวิจัยร่วมสมัยของ Barrett et al. (2015) [5] ยังยืนยันว่าสภาพแวดล้อมทางกายภาพของโรงเรียน เช่น แสง สี เสียง อุณหภูมิ และการจัดพื้นที่เรียนรู้ ทำหน้าที่เสมือนหลักสูตรซ่อนเร้นที่ส่งผลโดยตรงต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและสุขภาวะของผู้เรียน จากแนวคิดของนักวิชาการทั้งในและต่างประเทศดังกล่าว สามารถสังเคราะห์องค์ประกอบของสภาพแวดล้อมในสถานศึกษาออกเป็น 6 ด้าน ได้แก่ (1) ด้านอาคารสถานที่ (2) ด้านการเรียนการสอน (3) ด้านการบริการนักเรียน (4) ด้านการจัดการศึกษาเพื่อสนองความมุ่งหวังของนักเรียน (5) ด้านการจัดกิจกรรมนักเรียน และ (6) ด้านสังคมกลุ่มเพื่อน ซึ่งล้วนเป็นองค์ประกอบสำคัญที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการบริหารจัดการสถานศึกษาและการพัฒนาผู้เรียนอย่างเป็นองค์รวม ผู้วิจัยจึงนำองค์ประกอบทั้ง 6 ด้านนี้มาใช้เป็นกรอบแนวคิดในการศึกษาการบริหารจัดการสภาพแวดล้อมในสถานศึกษาในครั้งนี้

โรงเรียนสวีวิทยา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุราษฎร์ธานี ชุมพร เป็นสถานศึกษาขนาดใหญ่ที่มีบทบาทสำคัญในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานและการพัฒนาเยาวชนในพื้นที่จังหวัดชุมพร โดยโรงเรียนได้กำหนดนโยบายและทิศทางการพัฒนาการศึกษาไว้ใน แผนพัฒนาการจัดการศึกษา ประจำปีการศึกษา 2567–2570 เพื่อใช้เป็นกรอบแนวทางการบริหารจัดการสถานศึกษาให้สอดคล้องกับนโยบายของต้นสังกัด ยุทธศาสตร์ชาติ และบริบทของพื้นที่ โดยเฉพาะการพัฒนาสภาพแวดล้อมในสถานศึกษาให้เอื้อต่อการเรียนรู้และการพัฒนาผู้เรียนอย่างรอบด้าน จากการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายในและภายนอกสถานศึกษาตามแผนพัฒนาการจัดการศึกษา พบว่า โรงเรียนสวีวิทยาให้ความสำคัญกับการพัฒนาและปรับปรุงอาคารสถานที่ แหล่งเรียนรู้ และสื่อการเรียนรู้ให้มีความพร้อมและเหมาะสมกับการจัดการเรียนการสอนในยุคปัจจุบัน อย่างไรก็ตาม ด้วยสภาพภูมิอากาศของพื้นที่ภาคใต้ที่มีฝนตกชุกและความชื้นสูง ส่งผลให้อาคารสถานที่และสื่อการเรียนรู้บางส่วนเกิดการชำรุดทรุดโทรมตามกาลเวลา อีกทั้งความเปลี่ยนแปลงทางสังคม เทคโนโลยี และรูปแบบการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ยังส่งผลให้ความคาดหวังของผู้ปกครองและนักเรียนที่มีต่อคุณภาพการศึกษาและสภาพแวดล้อมของโรงเรียนมีความหลากหลายและซับซ้อนมากยิ่งขึ้น ทั้งนี้ โรงเรียนสวีวิทยาได้กำหนดนโยบายด้านสภาพแวดล้อมไว้เป็นส่วนหนึ่งของกล

ยุทธศาสตร์พัฒนาสถานศึกษา โดยมุ่งเน้นการจัดสภาพแวดล้อมที่ปลอดภัย สะอาด เป็นระเบียบ และเอื้อต่อการเรียนรู้ของผู้เรียน ควบคู่กับการบริหารจัดการทรัพยากรและสิ่งอำนวยความสะดวกอย่างเป็นระบบ เพื่อสนับสนุนการจัดการเรียนการสอนให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด นอกจากนี้ โรงเรียนยังให้ความสำคัญกับการพัฒนาบรรยากาศภายในสถานศึกษาให้เอื้อต่อการอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุขของผู้เรียน ครู และบุคลากรทางการศึกษา อันจะส่งผลต่อแรงจูงใจในการเรียนรู้และการปฏิบัติงาน ตลอดจนการยกระดับคุณภาพการจัดการศึกษาโดยรวม จากนโยบายและแนวทางการดำเนินงานดังกล่าว สะท้อนให้เห็นว่า โรงเรียนสววิทย์ฯตระหนักถึงความสำคัญของการบริหารจัดการสภาพแวดล้อมในสถานศึกษาในฐานะปัจจัยพื้นฐานที่สนับสนุนการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนและความสำเร็จของการจัดการศึกษา การพัฒนาสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมจึงเป็นกลไกสำคัญที่ช่วยให้สถานศึกษาสามารถตอบสนองต่อความเปลี่ยนแปลงของสังคมและความต้องการของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องได้อย่างมีประสิทธิภาพและยั่งยืน [6]

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับการบริหารจัดการสภาพแวดล้อมในสถานศึกษาของโรงเรียนสววิทย์ฯ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุราษฎร์ธานี ชุมพร
2. เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาการบริหารจัดการสภาพแวดล้อมในสถานศึกษาของโรงเรียนสววิทย์ฯ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุราษฎร์ธานี ชุมพร

วิธีดำเนินการวิจัย

ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาการบริหารจัดการสภาพแวดล้อมในสถานศึกษาของโรงเรียนสววิทย์ฯ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุราษฎร์ธานี ชุมพร

ประชากร

ประชากร ได้แก่ ครูผู้สอนในโรงเรียนสววิทย์ฯ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุราษฎร์ธานี ชุมพร ปีการศึกษา 2568 จำนวน 93 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

แบบสอบถามเกี่ยวกับระดับการบริหารจัดการสภาพแวดล้อมในสถานศึกษาของโรงเรียนสววิทย์ฯ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุราษฎร์ธานี ชุมพร ยึดแนวคิดของ Astin (1971) [7] ว่าด้วยเรื่องการบริหารจัดการสภาพแวดล้อมในสถานศึกษา มาสรุปเป็นกรอบแนวคิดในการวิจัย ซึ่งมีองค์ประกอบสำคัญ 6 ด้าน ประกอบด้วย 1) ด้านอาคารสถานที่ 2) ด้านการเรียนการสอน 3) ด้านการบริการนักเรียน 4) ด้านการจัดการศึกษาเพื่อสนองความมุ่งหวังของนักเรียน 5) ด้านการจัดกิจกรรมนักเรียน 6) ด้านสังคมกลุ่มเพื่อน แบ่งออกเป็น 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 สอบถามสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามเพศ และประสบการณ์การทำงาน มีลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบเลือกตอบ (Checklist)

ตอนที่ 2 สอบถามระดับการบริหารจัดการสภาพแวดล้อมในสถานศึกษาของโรงเรียนสววิทย์ฯ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุราษฎร์ธานี ชุมพร ด้านอาคารสถานที่ ด้านการเรียนการสอน ด้านการบริการนักเรียน ด้านการจัดการศึกษาเพื่อสนองความมุ่งหวังของนักเรียน ด้านการจัดกิจกรรมนักเรียน และด้านสังคมกลุ่มเพื่อน ลักษณะของแบบสอบถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scales) ตามแนวคิดของลิเคิร์ต (Likert Scale) 5 ระดับ

ระดับ 5 หมายถึง มีการบริหารจัดการสภาพแวดล้อมในระดับมากที่สุด

ระดับ 4 หมายถึง มีการบริหารจัดการสภาพแวดล้อมในระดับมาก

ระดับ 3 หมายถึง มีการบริหารจัดการสภาพแวดล้อมในระดับปานกลาง

ระดับ 2 หมายถึง มีการบริหารจัดการสภาพแวดล้อมในระดับน้อย

ระดับ 1 หมายถึง มีการบริหารจัดการสภาพแวดล้อมในระดับน้อยที่สุด

ขั้นตอนในการสร้างเครื่องมือ

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นแบบสอบถาม ผู้วิจัยได้ดำเนินการตามขั้นตอน ดังนี้

- 1) ศึกษาทฤษฎี แนวคิด เอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อนำข้อมูลมาเป็นแนวคิดการบริหารจัดการสภาพแวดล้อมในสถานศึกษาของโรงเรียนสววิทยา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุราษฎร์ธานี ชุมพร
- 2) นำข้อมูลมาวิเคราะห์เนื้อหา กำหนดแนวคิดการบริหารจัดการสภาพแวดล้อมในสถานศึกษาของโรงเรียนสววิทยา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุราษฎร์ธานี ชุมพร
- 3) สร้างแบบสอบถาม ตามแนวคิดในการวิจัย ใน 6 ด้าน ดังนี้ (1) ด้านอาคารสถานที่ (2) ด้านการเรียนการสอน (3) ด้านการบริการนักเรียน (4) ด้านการจัดการศึกษาเพื่อสนองความมุ่งหวังของนักเรียน (5) ด้านการจัดกิจกรรมนักเรียน และ (6) ด้านสังคมกลุ่มเพื่อน แล้วนำฉบับร่างเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาสารนิพนธ์ เพื่อพิจารณาตรวจสอบแก้ไข ปรับปรุงให้ถูกต้องเหมาะสม ตรงตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย
- 4) นำแบบสอบถามให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน ตรวจสอบความถูกต้องและความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาของแต่ละข้อคำถาม แล้วนำมาหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC, Index of Objective Congruence) เลือกข้อคำถามที่มีค่า IOC ตั้งแต่ 0.50 ขึ้นไป โดยมีค่า IOC ระหว่าง 0.67 - 1.00
- 5) ทำการปรับปรุงแก้ไขแบบสอบถามตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญเป็นฉบับสมบูรณ์
- 6) นำแบบสอบถามที่มีการปรับปรุง แก้ไขสมบูรณ์แล้ว ไปทดลองใช้ (Try-Out) กับครูและบุคลากรทางการศึกษา โรงเรียนสวนศรีวิทยา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุราษฎร์ธานี ชุมพร จำนวน 30 คน แล้วหาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบสอบถาม โดยวิธีหาค่า สัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's Alpha Coefficient) ได้เท่ากับ .863
- 7) นำแบบสอบถามที่ผ่านการตรวจสอบคุณภาพ ด้านความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาและความเชื่อมั่น ไปใช้กับครูและบุคลากรทางการศึกษา โรงเรียนสววิทยา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุราษฎร์ธานี ชุมพร จำนวน 93 คน

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมเครื่องมือ ในการวิจัยครั้งนี้ได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลตามขั้นตอนดังนี้

- 1) นำหนังสือจากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา ไปขอความร่วมมือจากผู้อำนวยการโรงเรียนสววิทยา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุราษฎร์ธานี ชุมพร เพื่อแจกแบบสอบถามให้แก่ ครูผู้สอนโรงเรียนสววิทยา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุราษฎร์ธานี ชุมพร จำนวน 93 คน เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูล
- 2) ผู้วิจัยได้เก็บรวบรวมข้อมูลโดยแจกแบบสอบถามด้วยตนเองจำนวน 93 ฉบับ

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

ข้อมูลที่ได้จากระดับการบริหารจัดการสภาพแวดล้อมในสถานศึกษาของโรงเรียนสววิทยา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุราษฎร์ธานีครั้งนี้ ผู้วิจัยนำมาวิเคราะห์โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป (SPSS) ดังนี้

- 1) วิเคราะห์สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม ประกอบด้วย เพศ ประสบการณ์ทำงาน โดยใช้ค่าความถี่และร้อยละ
- 2) วิเคราะห์ระดับการบริหารจัดการสภาพแวดล้อมในสถานศึกษาของโรงเรียนสววิทยา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุราษฎร์ธานี ชุมพร ใน 6 ด้าน ดังนี้ 1) ด้านอาคารสถานที่ 2) ด้านการเรียนการสอน 3) ด้านการบริการนักเรียน 4) ด้านการจัดการศึกษาเพื่อสนองความมุ่งหวังของนักเรียน 5) ด้านการจัดกิจกรรมนักเรียน 6) ด้านสังคมกลุ่มเพื่อน โดยใช้ค่าเฉลี่ย (μ) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (σ) มีเกณฑ์การแปลความหมายของค่าเฉลี่ยดังนี้

ค่าเฉลี่ย 4.51 – 5.00 หมายถึง มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมากที่สุด

ค่าเฉลี่ย 3.51 – 4.50 หมายถึง มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก

ค่าเฉลี่ย 2.51 – 3.50 หมายถึง มีการปฏิบัติอยู่ในระดับปานกลาง

ค่าเฉลี่ย 1.51 – 2.50 หมายถึง มีการปฏิบัติอยู่ในระดับน้อย

ค่าเฉลี่ย 1.00 – 1.50 หมายถึง มีการปฏิบัติอยู่ในระดับน้อยที่สุด

ขั้นตอนที่ 2 ศึกษาแนวทางการบริหารจัดการสภาพแวดล้อมในสถานศึกษาของโรงเรียนสววิทยา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุราษฎร์ธานี ชุมพร

ประชากร

กลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลักในการสัมภาษณ์ครั้งนี้ ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุราษฎร์ธานี ชุมพร จำนวน 3 คน โดยผู้วิจัยได้กำหนดคุณสมบัติของกลุ่มเป้าหมาย ดังนี้

- 1) เป็นผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุราษฎร์ธานี ชุมพร
- 2) มีวุฒิการศึกษา ระดับปริญญาโท สาขาการบริหารการศึกษาขึ้นไป
- 3) มีประสบการณ์ทางด้านการบริหาร 2 ปีขึ้นไป

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ แบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง (Semi-Structured Interview) เกี่ยวกับการบริหารจัดการสภาพแวดล้อมในสถานศึกษาของโรงเรียนสววิทยา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุราษฎร์ธานี ชุมพร

ขั้นตอนการสร้างเครื่องมือ

นำข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามมาวิเคราะห์หาค่าเฉลี่ย โดยนำผลการวิเคราะห์ค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ซึ่งค่าเฉลี่ยที่มีค่าน้อย แปลว่า มีความสำคัญสูงที่ต้องได้รับความสนใจในการพัฒนามากกว่าที่มีค่าเฉลี่ยมาก จึงนำหัวข้อที่มีค่าเฉลี่ยที่มีค่าน้อยที่สุดมาสร้างเป็นแบบสัมภาษณ์ เสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาสารนิพนธ์ เพื่อพิจารณาตรวจแก้ไขเนื้อหาและข้อเสนอแนะ และสำนวนภาษาที่ใช้ตลอดจนความถูกต้องเหมาะสมตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย แล้วนำแบบสัมภาษณ์ไปใช้เก็บข้อมูลเรื่องแนวทางการบริหารจัดการสภาพแวดล้อมในสถานศึกษาของโรงเรียนสววิทยา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุราษฎร์ธานี ชุมพร

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้ดำเนินการรวบรวมข้อมูลจากการสัมภาษณ์ตามลำดับ

- 1) ผู้วิจัยนำหนังสือขอความร่วมมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล จากงานบัณฑิตวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา ถึงผู้อำนวยการสถานศึกษาโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุราษฎร์ธานี ชุมพร ผู้ให้ข้อมูล เพื่อขออนุญาตเข้าเก็บรวบรวมข้อมูลจากการสัมภาษณ์

- 2) ผู้วิจัยดำเนินการสัมภาษณ์ ผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุราษฎร์ธานี

ชุมพร

- 3) ผู้วิจัยนำแบบสัมภาษณ์ที่ได้มาตรวจสอบความถูกต้องสมบูรณ์ จากนั้นจึงนำแบบสัมภาษณ์ที่มีความถูกต้อง

ครบถ้วนมาจัดเรียงข้อมูล เพื่อนำมาวิเคราะห์ข้อมูลในขั้นตอนต่อไป

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากแบบสัมภาษณ์นำมาวิเคราะห์ข้อมูลเชิงเนื้อหา (Content Analysis) และสังเคราะห์ข้อมูลเป็นความเรียง

ผลการวิจัย

ตอนที่ 1 การบริหารจัดการสภาพแวดล้อมในสถานศึกษาของโรงเรียนสววิทยา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษามัธยมศึกษาสุราษฎร์ธานี ชุมพร นำเสนอในรูปของค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ตารางที่ 1 แสดงค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การบริหารจัดการสภาพแวดล้อมในสถานศึกษาของโรงเรียนสววิทยา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุราษฎร์ธานี ชุมพร โดยรวม 6 ด้าน

(N=93)

การบริหารจัดการสภาพแวดล้อมในสถานศึกษาของโรงเรียนสววิทยา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุราษฎร์ธานี ชุมพร		μ	σ	ระดับ	ลำดับ
1	ด้านอาคารสถานที่	4.46	0.39	มาก	4
2	ด้านการเรียนการสอน	4.52	0.37	มากที่สุด	3
3	ด้านการบริการนักเรียน	4.56	0.55	มากที่สุด	2
4	ด้านการจัดการศึกษาเพื่อสนองความมุ่งหวังของนักเรียน	4.44	0.50	มาก	6
5	ด้านการจัดกิจกรรมนักเรียน	4.62	0.34	มากที่สุด	1
6	ด้านสังคมกลุ่มเพื่อน	4.46	0.42	มาก	5
รวม		4.51	0.43	มากที่สุด	

จากตารางที่ 1 พบว่า การบริหารจัดการสภาพแวดล้อมในสถานศึกษาของโรงเรียนสววิทยา สังกัดสำนักงาน เขต พื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุราษฎร์ธานี ชุมพร โดยรวมทั้ง 6 ด้าน อยู่ในระดับมาก ($\mu=4.51$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านการจัดกิจกรรมนักเรียน มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\mu=4.62$) รองลงมา คือ ด้านการบริการนักเรียน ($\mu=4.56$) ส่วนด้านการจัดการศึกษาเพื่อสนองความมุ่งหวังของนักเรียน มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ($\mu=4.44$)

ตอนที่ 2 แนวทางการบริหารจัดการสภาพแวดล้อมในสถานศึกษาของโรงเรียนสววิทยา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุราษฎร์ธานี ชุมพร

แนวทางการบริหารจัดการสภาพแวดล้อมในสถานศึกษาของโรงเรียนสววิทยา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษาสุราษฎร์ธานี ชุมพร รวมทั้งสิ้น 43 แนวทาง ประกอบด้วย 1) ด้านอาคารสถานที่จำนวน 9 แนวทาง 2) ด้านการ เรียนการสอน จำนวน 7 แนวทาง 3) ด้านการบริการนักเรียน จำนวน 6 แนวทาง 4) ด้านการจัดการศึกษาเพื่อสนองความ มุ่งหวังของนักเรียน จำนวน 8 แนวทาง 5) ด้านการจัดกิจกรรมนักเรียนจำนวน 6 แนวทาง และ 6) ด้านสังคมกลุ่มเพื่อน จำนวน 7 แนวทาง โดยมีรายละเอียดแต่ละด้าน ดังนี้

ด้านอาคารสถานที่ แนวทางการบริหารจัดการสภาพแวดล้อมในสถานศึกษาของโรงเรียนสววิทยา สังกัดสำนักงาน เขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุราษฎร์ธานี ชุมพร ด้านอาคารสถานที่ ประกอบด้วย 9 แนวทาง คือ 1) ผู้บริหาร/สถานศึกษา ให้ความสำคัญกับการจัดสภาพแวดล้อมโรงเรียนให้เอื้อต่อการเรียนรู้ 2) พัฒนาและดูแลพื้นที่สีเขียวให้ร่มรื่น สะอาด ปลอดภัย และเป็นระเบียบ 3) ปลูกต้นไม้ จัดสวนหย่อม/แปลงเรียนรู้ (เช่น ฟาร์มโรงเรียน) และต้นไม้ประจำโรงเรียน เพื่อเพิ่มความร่ม รื่นและบูรณาการการเรียนรู้ 4) กำหนดแผนแม่บทพัฒนาพื้นที่สีเขียว เพื่อจัดการภูมิทัศน์ให้เป็นแหล่งเรียนรู้ พักผ่อน พอก อากาศ 5) สำรวจวิเคราะห์ จัดแบ่งพื้นที่เป็นสัดส่วนอย่างเป็นระบบ 6) คัดเลือก จัดวางพรรณไม้ให้เหมาะสม เพื่อความ สวยงามและยั่งยืน 7) วางแผนบำรุงรักษาระยะยาว ใช้เทคโนโลยี/ทรัพยากรหมุนเวียน และบรรจุแผนประจำปี 8) ส่งเสริม นักเรียนมีส่วนร่วมผ่านกิจกรรมจิตอาสา/อนุรักษ์ และ 9) แต่งตั้งคณะกรรมการตรวจประเมิน ระบบคะแนน สถิติรายเดือน เพื่อแรงจูงใจ

ด้านการเรียนการสอน แนวทางการบริหารจัดการสภาพแวดล้อมในสถานศึกษาของโรงเรียนสววิทยา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุราษฎร์ธานี ชุมพร ด้านการเรียนการสอน ประกอบด้วย 7 แนวทาง คือ 1) สถานศึกษายึดโครงสร้างหลักสูตรเป็นสำคัญ ควบคู่กับการจัดการเรียนการสอนให้เหมาะสมกับบริบทของโรงเรียน โดยเฉพาะโรงเรียนขนาดเล็ก เพื่อให้การจัดการศึกษาเป็นไปอย่างมีคุณภาพและสอดคล้องกับผู้เรียน 2) มีการออกแบบตารางเรียนอย่างยืดหยุ่นและสมดุล ระหว่างเวลาเรียน กิจกรรม และเวลาพักผ่อน โดยจัดให้มีช่วงเวลาว่างหรือคาบพัก เพื่อเอื้อต่อการผ่อนคลายและการเรียนรู้ตามอัธยาศัยของผู้เรียน 3) มุ่งเน้นการลดภาระงานและความตึงเครียดของผู้เรียน ผ่านการจัดกิจกรรมที่หลากหลาย เหมาะสม และไม่เพิ่มชั่วโมงเรียนเกินความจำเป็น เพื่อส่งเสริมสุขภาพทั้งทางกายและจิตใจ 4) ส่งเสริมการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการทั้ง 8 กลุ่มสาระ เน้นการลงมือปฏิบัติจริง (Active Learning) การทำงานเป็นกลุ่ม ใช้เทคโนโลยี เพื่อพัฒนาทักษะการคิดและการทำงานร่วมกัน 5) สนับสนุนกิจกรรมเสริมหลักสูตร เช่น กีฬา ดนตรี ศิลปะ และเทคโนโลยี เพื่อสร้างสมดุลระหว่างความรู้ทางวิชาการและทักษะชีวิต 6) เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้เลือกทำกิจกรรมตามความสนใจและความถนัดของตนเอง อันเป็นการตอบสนองความแตกต่างระหว่างบุคคล และช่วยกระตุ้นแรงจูงใจในการเรียนรู้ และ 7) ส่งเสริมบรรยากาศการเรียนรู้ที่ผ่อนคลาย มีความสุข และเอื้อต่อการมีส่วนร่วมของผู้เรียน ซึ่งนำไปสู่ความพร้อมในการเรียนรู้และประสิทธิภาพทางการศึกษาที่ดียิ่งขึ้น

ด้านการบริการนักเรียน แนวทางการบริหารจัดการสภาพแวดล้อมในสถานศึกษาของโรงเรียนสววิทยา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุราษฎร์ธานี ชุมพร ด้านการบริการนักเรียน ประกอบด้วย 6 แนวทาง คือ 1) สถานศึกษามีระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนและงานแนะแนวที่มีคุณภาพ ชัดเจน และพร้อมทั้งบุคลากรและสถานที่ เพื่อให้การให้คำปรึกษาเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ 2) เปิดโอกาสให้นักเรียนเข้าถึงบริการแนะแนวได้อย่างสะดวก ครอบคลุมด้านการเรียน ชีวิตส่วนตัว และอาชีพ ทั้งในเวลาเรียนและเวลาว่าง 3) ครูที่ปรึกษาและครูแนะแนวมียุทธศาสตร์สำคัญในการดูแลช่วยเหลือ แก้ไขปัญหา และพัฒนานักเรียนอย่างใกล้ชิด โดยเฉพาะผู้ที่มีปัญหาครอบครัว 4) มีการดำเนินงานเชิงรุก โดยประสานความร่วมมือระหว่างโรงเรียน ผู้ปกครอง และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อดูแลนักเรียนอย่างต่อเนื่อง 5) สนับสนุนแหล่งข้อมูล เทคโนโลยี และการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในองค์กร เพื่อยกระดับคุณภาพการแนะแนวและการดูแลผู้เรียน และ 6) พัฒนาผู้เรียนให้มีทักษะในการตัดสินใจ แก้ไขปัญหา และสามารถพัฒนาตนเองได้อย่างเหมาะสมตามศักยภาพ

ด้านการจัดการศึกษาเพื่อสนองความมุ่งหวังของนักเรียน แนวทางการบริหารจัดการสภาพแวดล้อมในสถานศึกษาของโรงเรียนสววิทยา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุราษฎร์ธานี ชุมพรด้านการจัดการศึกษาเพื่อสนองความมุ่งหวังของนักเรียน ประกอบด้วย 8 แนวทาง คือ 1) สถานศึกษาควรพัฒนาหลักสูตรให้ทันสมัย โดยติดตามการเปลี่ยนแปลงของโลกอย่างต่อเนื่อง และปรับให้สอดคล้องกับบริบทปัจจุบัน รวมถึงเชื่อมโยงกับชุมชนและแนวโน้มสากล 2) บูรณาการองค์ความรู้ด้านเทคโนโลยีสมัยใหม่ เช่น ปัญญาประดิษฐ์ (AI) ควบคู่กับการพัฒนาทักษะเฉพาะทาง และการเรียนรู้ผ่านการปฏิบัติจริง เพื่อเตรียมผู้เรียนสู่โลกการทำงานในอนาคต 3) ส่งเสริมการจัดการเรียนรู้ที่เน้นการคิดวิเคราะห์ ความคิดสร้างสรรค์ การแก้ปัญหา และการประยุกต์ใช้ความรู้ในสถานการณ์จริง 4) จัดสภาพแวดล้อมและกิจกรรมการเรียนรู้ที่หลากหลาย เช่น ดนตรี กีฬา การแสดง และกิจกรรมเชิงวิชาการ เพื่อเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้แสดงศักยภาพและพัฒนาทักษะรอบด้าน 5) สนับสนุนการมีส่วนร่วมของผู้เรียนทั้งในและนอกห้องเรียน เพื่อเสริมสร้างทักษะชีวิต ทักษะทางสังคม อารมณ์ และความมั่นใจในการดำรงชีวิต 6) มีการประเมินและปรับปรุงหลักสูตรอย่างเป็นระบบและสม่ำเสมอ เพื่อยกระดับคุณภาพการจัดการศึกษาอย่างต่อเนื่อง 7) สร้างเครือข่ายความร่วมมือกับสถาบันอุดมศึกษาและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อพัฒนาทักษะทางวิชาการ การสื่อสาร และการเตรียมความพร้อมสู่การศึกษาต่อ และ 8) พัฒนาผู้เรียนให้มีศักยภาพ สามารถปรับตัว แข่งขัน และดำรงชีวิตในสังคมและตลาดแรงงานได้อย่างมีคุณภาพและมีความสุข

ด้านการจัดกิจกรรมนักเรียน แนวทางการบริหารจัดการสภาพแวดล้อมในสถานศึกษาของโรงเรียนสววิทยา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุราษฎร์ธานี ชุมพร ด้านการจัดกิจกรรมนักเรียน ประกอบด้วย 6 แนวทาง คือ 1) สถานศึกษาสนับสนุนกิจกรรมพัฒนานักเรียนที่หลากหลาย ทั้งด้านวิชาการ กีฬา ดนตรี ศิลปะ และกิจกรรมจิตอาสา เพื่อเปิด

โอกาสให้ผู้เรียนได้แสดงศักยภาพอย่างรอบด้าน 2) จัดสภาพแวดล้อมและกิจกรรมที่เอื้อต่อความสุขของผู้เรียน ควบคู่กับการส่งเสริมการมีส่วนร่วมทั้งในและนอกสถานศึกษา เพื่อพัฒนาทักษะทางสังคมและอารมณ์ 3) พัฒนาทักษะชีวิต การทำงานเป็นทีม ความรับผิดชอบต่อสังคม และการแก้ปัญหา ผ่านการลงมือปฏิบัติจริงและประสบการณ์จากกิจกรรมต่าง ๆ 4) สนับสนุนการแสดงออกอย่างสร้างสรรค์ กล้าคิด กล้าทำ และกล้าแสดงออก ทั้งในเวทีการแข่งขันและพื้นที่สาธารณะ 5) ประสานความร่วมมือกับชุมชนและหน่วยงานภายนอก รวมถึงการเชิญวิทยากร เพื่อเสริมสร้างประสบการณ์การเรียนรู้ที่หลากหลาย และ 6) ส่งเสริมให้ผู้เรียนมีความมั่นใจ สามารถปรับตัวและดำรงชีวิตในสังคมได้อย่างมีความสุขและมีคุณภาพ

ด้านสังคมกลุ่มเพื่อน แนวทางการบริหารจัดการสภาพแวดล้อมในสถานศึกษาของโรงเรียนสววิทยา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุราษฎร์ธานี ชุมพร ด้านสังคมกลุ่มเพื่อน ประกอบด้วย 7 แนวทาง คือ 1) สถานศึกษาสร้างบรรยากาศแบบครอบครัว โดยส่งเสริมความสัมพันธ์อันดีระหว่างครูและนักเรียน 2) การดูแลอย่างใกล้ชิดและทั่วถึง อันนำไปสู่สภาพแวดล้อมที่อบอุ่น ปลอดภัย และเกื้อกูลกัน 3) ส่งเสริมความสัมพันธ์ระหว่างนักเรียนทั้งในระดับชั้นเดียวกันและระหว่างรุ่นพี่รุ่นน้อง ผ่านกิจกรรมและระบบต่าง เพื่อปลูกฝังความผูกพันและความสามัคคี 4) สนับสนุนการทำกิจกรรมร่วมกันอย่างหลากหลาย ทั้งในชีวิตประจำวันกิจกรรมพิเศษ สร้างความเข้าใจ การยอมรับ และการอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข 5) ปลูกฝังวัฒนธรรมการเคารพซึ่งกันและกัน ควบคู่กับการมีระบบดูแลพฤติกรรม เพื่อช่วยลดความขัดแย้งและส่งเสริมระเบียบวินัยในโรงเรียน 6) จัดสรรงบประมาณและกำกับดูแลการดำเนินกิจกรรมอย่างเหมาะสม เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพและความต่อเนื่องในการพัฒนาผู้เรียน และ 7) พัฒนาเครือข่ายความสัมพันธ์ที่เข้มแข็ง ซึ่งเป็นพื้นฐานสำคัญต่อการดำรงชีวิต การอยู่ร่วมกันในสังคม และการประกอบอาชีพในอนาคต

อภิปรายผล

1. การบริหารจัดการสภาพแวดล้อมในสถานศึกษาของโรงเรียนสววิทยา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุราษฎร์ธานี ชุมพร โดยรวมผลการวิจัยทั้ง 6 ด้าน อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านการจัดกิจกรรมนักเรียน มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมา คือ ด้านการบริการนักเรียน ส่วนด้านการจัดการศึกษาเพื่อสนองความมุ่งหวังของนักเรียน มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ทั้งนี้เป็นเพราะว่าโรงเรียนสววิทยามีแนวปฏิบัติที่ชัดเจนในการใช้กิจกรรมเป็นตัวนำเพื่อพัฒนาผู้เรียน โดยมุ่งเน้นให้นักเรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมที่หลากหลายทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษา เช่น กิจกรรมจิตอาสา และการแข่งขันทางวิชาการ ซึ่งเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้แสดงศักยภาพและฝึกทักษะสังคม ขณะที่ด้านการจัดการศึกษาเพื่อสนองความมุ่งหวังของนักเรียน มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด อาจเป็นเพราะความมุ่งหวังของนักเรียนในยุคปัจจุบันเปลี่ยนแปลงไปตามเทรนด์โลกอย่างรวดเร็ว เช่น ความต้องการเรียนรู้ด้านปัญญาประดิษฐ์ (AI) หรือทักษะอาชีพสมัยใหม่ ซึ่งการปรับปรุงหลักสูตรและการจัดหาทรัพยากรหรือเครือข่ายความร่วมมือภายนอก ต้องใช้เวลาและงบประมาณในการขับเคลื่อนให้ทันต่อความต้องการที่สูงขึ้นของนักเรียน โดยมีการจัดสภาพแวดล้อมทั่วไปที่ส่งเสริมให้มีการบริหารจัดการด้านอาคารสถานที่อย่างเป็นระบบ มุ่งเน้นการพัฒนาพื้นที่สีเขียวให้ร่มรื่น สะอาด และปลอดภัย มีการกำหนดแผนแม่บทเพื่อจัดแบ่งพื้นที่เป็นสัดส่วนเพื่อเป็นแหล่งเรียนรู้และพักผ่อน ด้านการเรียนการสอนมีการออกแบบตารางเรียนที่ยืดหยุ่นและสมดุล ส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) ที่เน้นการลงมือปฏิบัติจริงและใช้เทคโนโลยีสารสนเทศที่ทันสมัย ด้านการบริการนักเรียนมีการพัฒนางานแนะแนวที่ครอบคลุมทั้งด้านการเรียน ส่วนตัว และอาชีพ พร้อมทั้งระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนเชิงรุกที่มีประสิทธิภาพ ด้านการจัดการศึกษาเพื่อสนองความมุ่งหวังของนักเรียนมีการพัฒนาหลักสูตรให้ทันสมัยและเชื่อมโยงกับแนวโน้มสากล ด้านการจัดกิจกรรมนักเรียนสนับสนุนกิจกรรมที่หลากหลายเพื่อพัฒนาทักษะชีวิตและการทำงานเป็นทีม และด้านสังคมกลุ่มเพื่อนมีการสร้างบรรยากาศแบบครอบครัว ส่งเสริมความสัมพันธ์อันดีระหว่างครูและนักเรียน รวมถึงการสร้างระบบพี่รหัส-น้องรหัสที่แน่นแฟ้น เพื่อให้นักเรียนอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุขและปลอดภัย สอดคล้องกับแนวคิดของ Astin (1971) [7] ที่กล่าวว่า กิจกรรมนักเรียนเป็นเครื่องมือสำคัญในการพัฒนาบุคลิกภาพ การมีวินัยในตนเอง และการปรับตัวให้เข้ากับสิ่งแวดล้อม และสอดคล้องกับทฤษฎีการมีส่วนร่วมที่ระบุว่าหน้าที่นักเรียนทุ่มเทให้กับประสบการณ์การเรียนรู้และกิจกรรมในโรงเรียน จะส่งผล

โดยตรงต่อพัฒนาการที่มีประสิทธิภาพ นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับแนวคิดของ Mayuree Singthoraj (1993) [8] ที่เน้นการจัดสภาพแวดล้อมที่เกื้อกูลและปลอดภัยเพื่อลดความวิตกกังวลของผู้เรียน อีกทั้งยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ Peeraphan Peerapitchayakul (2023) [9] ที่ได้ทำการวิจัยเรื่องการจัดการสภาพแวดล้อมเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 2 พบว่า การจัดการสภาพแวดล้อมด้านจิตสังคมส่งผลต่อความสุขและการเรียนรู้ของผู้เรียน

2. แนวทางการพัฒนาการบริหารจัดการสภาพแวดล้อมในสถานศึกษาของโรงเรียนสววิทยา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุราษฎร์ธานี ชุมพร พบว่า สถานศึกษาควรบูรณาการการพัฒนาในทุกมิติเข้าด้วยกัน เริ่มจากการกำหนดแผนแม่บทพัฒนาพื้นที่สีเขียวให้เป็นแหล่งเรียนรู้และสถานที่พักผ่อนที่ปลอดภัย ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ Astin (1968) [10] และงานวิจัยของ Oliveira et al. (2024) [11] ที่ระบุว่าสภาพแวดล้อมทางกายภาพมีอิทธิพลต่อพฤติกรรมและช่วยลดความเครียดของผู้เรียน ควบคู่ไปกับการปรับตารางเรียนให้ยืดหยุ่นและส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุกที่บูรณาการเทคโนโลยี เพื่อลดความตึงเครียดและส่งเสริมกระบวนการรับรู้ สอดคล้องกับงานวิจัยของ Alghamdi et al. (2021) [12] ตลอดจนการพัฒนากระบวนการช่วยเหลือนักเรียนและงานแนะแนวเชิงรุกที่เชื่อมโยงความร่วมมือกับผู้ปกครอง เพื่อลดอุปสรรคและตอบสนองความต้องการของผู้เรียนเป็นรายบุคคล นอกจากนี้ เพื่อให้ตอบสนองต่อความมุ่งมั่นของผู้เรียน สถานศึกษาควรพัฒนาหลักสูตรให้ทันสมัย บูรณาการองค์ความรู้ใหม่ เช่น ปัญญาประดิษฐ์ (AI) เพื่อเตรียมความพร้อมสู่ตลาดแรงงาน พร้อมทั้งสนับสนุนกิจกรรมนอกหลักสูตรที่หลากหลายเพื่อเปิดพื้นที่ให้ผู้เรียนได้แสดงศักยภาพอย่างสร้างสรรค์ สอดคล้องกับแนวคิดของ McGowan (1956) [13] และ Tapia-Fonllem et al. (2020) [14] ที่ชี้ว่ากิจกรรมทางสังคมส่งผลโดยตรงต่อความสุขและความรู้สึกปลอดภัย ท้ายที่สุดคือความสำคัญของการสร้างบรรยากาศสังคมกลุ่มเพื่อนแบบครอบคลุม และการส่งเสริมระบบพี่รุ่นน้องเพื่อป้องกันปัญหาการกลั่นแกล้ง ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Nittaya Kaenphut (2020) [15] ที่พบว่าความสัมพันธ์ที่แน่นแฟ้นจะช่วยสร้างสภาพแวดล้อมที่เกื้อกูลและเสริมสร้างวินัยเชิงบวก ภาพรวมของแนวทางเหล่านี้สะท้อนให้เห็นว่า การบริหารจัดการสภาพแวดล้อมที่เชื่อมโยงกันอย่างเป็นระบบ ทั้งด้านกายภาพ วิชาการ และจิตสังคม เป็นกลไกสำคัญในการยกระดับคุณภาพชีวิตและเตรียมความพร้อมให้ผู้เรียนสามารถดำรงชีวิตในสังคมอนาคตได้อย่างยั่งยืน

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเพื่อการปฏิบัติ

การวิจัยครั้งนี้มุ่งศึกษาการบริหารจัดการสภาพแวดล้อมในสถานศึกษาของโรงเรียนสววิทยา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุราษฎร์ธานี ชุมพร ครั้งนี้มีข้อเสนอแนะดังนี้

ด้านอาคารสถานที่ ผู้บริหารควรจะกำหนดแผนแม่บทในการพัฒนาพื้นที่สีเขียวให้เป็นรูปธรรม โดยจัดสรรงบประมาณและทรัพยากรสำหรับการปรับปรุงภูมิทัศน์ให้มีความร่มรื่นและปลอดภัย มีการจัดแบ่งพื้นที่เป็นสัดส่วน เพื่อใช้เป็นแหล่งเรียนรู้และสถานที่พักผ่อน ควบคู่ไปกับการนำเทคโนโลยีหรือนวัตกรรมใหม่ๆ มาใช้ในการบำรุงรักษาสภาพแวดล้อมให้มีความสวยงามอย่างยั่งยืน

ด้านการเรียนการสอน ผู้บริหารควรจะกำกับดูแลการจัดตารางเรียนให้มีความยืดหยุ่นและสมดุล เพื่อลดภาระงานและความตึงเครียดของผู้เรียน โดยสนับสนุนให้ครูจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) ที่บูรณาการความรู้ผ่านการลงมือปฏิบัติจริง และจัดช่วงเวลาว่างที่เอื้อต่อการเรียนรู้ตามอัธยาศัยเพื่อส่งเสริมสุขภาวะที่ดีของผู้เรียนทั้งทางกายและจิตใจ

ด้านการบริการนักเรียน ผู้บริหารควรจะพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนและงานแนะแนวเชิงรุก โดยเตรียมความพร้อมทั้งด้านบุคลากรและสถานที่ให้มีความเป็นส่วนตัวและเข้าถึงได้ง่าย พร้อมทั้งสร้างเครือข่ายความร่วมมือที่เข้มแข็งระหว่างโรงเรียน ผู้ปกครอง และชุมชน เพื่อติดตามและช่วยเหลือนักเรียนในกลุ่มเสี่ยงหรือกลุ่มที่มีปัญหาทางครอบครัวอย่างต่อเนื่อง

ด้านการจัดการศึกษาเพื่อสนองความมุ่งหวังของนักเรียน ผู้บริหารควรส่งเสริมการปรับปรุงหลักสูตรสถานศึกษาให้มีความทันสมัย สอดคล้องกับความต้องการของตลาดแรงงานและเทรนด์โลกในอนาคต เช่น การจัดรายวิชาเพิ่มเติมด้านเทคโนโลยีสมัยใหม่หรือปัญญาประดิษฐ์ (AI) โดยเปิดโอกาสให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับความถนัดและเป้าหมายในอนาคตของตนเอง

ด้านการจัดกิจกรรมนักเรียน ผู้บริหารควรสนับสนุนกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนที่หลากหลายและเปิดพื้นที่ให้นักเรียนได้แสดงศักยภาพอย่างสร้างสรรค์ โดยมุ่งเน้นกิจกรรมที่เสริมสร้างทักษะชีวิตและการปรับตัวเข้ากับสังคมภายนอก พร้อมทั้งประสานความร่วมมือกับวิทยากรภายนอกหรือหน่วยงานในชุมชนเพื่อสร้างประสบการณ์การเรียนรู้ที่แตกต่างจากห้องเรียนปกติ

ด้านสังคมกลุ่มเพื่อน ผู้บริหารควรส่งเสริมบรรยากาศการอยู่ร่วมกันแบบครอบครัวที่เน้นความสัมพันธ์เชิงบวกระหว่างครูและนักเรียน โดยสนับสนุนระบบพี่รหัส-น้องรหัสและกิจกรรมเชื่อมความสัมพันธ์ในชั้นเรียน พร้อมทั้งกำหนดมาตรการป้องกันปัญหาการกลั่นแกล้งกันอย่างชัดเจน เพื่อสร้างสภาพแวดล้อมที่ปลอดภัยและเกื้อกูลกันภายในสถานศึกษา

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาการบริหารจัดการสภาพแวดล้อมในสถานศึกษาของโรงเรียนอื่น ๆ ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสราษราษฎร์ธานี ชุมพร
2. ควรมีการศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อรูปแบบการพัฒนาการบริหารจัดการสภาพแวดล้อมในสถานศึกษาของโรงเรียนสวีวิทยา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสราษราษฎร์ธานี ชุมพร
3. ควรนำแนวทางการบริหารจัดการสภาพแวดล้อมในสถานศึกษาของโรงเรียนสวีวิทยา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสราษราษฎร์ธานี ชุมพร ไปขยายผลหรือประยุกต์ใช้กับโรงเรียนอื่นที่มีความสนใจ

องค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัย

ผู้วิจัยได้นำเสนอองค์ความรู้แนวทางการพัฒนาการบริหารจัดการสภาพแวดล้อมในสถานศึกษาของโรงเรียนสวีวิทยา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสราษราษฎร์ธานี ชุมพร ดังนี้

ภาพที่ 1 แผนภาพแสดงแนวทางการพัฒนาการบริหารจัดการสภาพแวดล้อมในสถานศึกษาของโรงเรียนสวีวิทยา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสราษราษฎร์ธานี ชุมพร

สรุปผล

จากการศึกษาวิจัยการบริหารจัดการสภาพแวดล้อมในสถานศึกษาของโรงเรียนสววิทยา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสราษราษฎร์ธานี ชุมพร ผู้วิจัยสามารถสรุปได้ดังนี้

1. ผลศึกษาระดับการบริหารจัดการสภาพแวดล้อมในสถานศึกษาของโรงเรียนสววิทยา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสราษราษฎร์ธานี ชุมพร โดยรวมทั้ง 6 ด้าน อยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านการจัดกิจกรรมนักเรียน มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาคือ ด้านการบริการนักเรียน ส่วนด้านการจัดการศึกษาเพื่อสนองความมุ่งหวังของนักเรียน มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด

2. ผลศึกษาแนวทางการพัฒนาการบริหารจัดการสภาพแวดล้อมในสถานศึกษาของโรงเรียนสววิทยา พบแนวทางการพัฒนาที่มีความเชื่อมโยงและครอบคลุมทุกมิติอย่างเป็นระบบใน 6 ด้านหลัก โดยเริ่มจาก 1) ด้านอาคารสถานที่ ควรมุ่งเน้นการจัดสภาพแวดล้อมให้เอื้อต่อการเรียนรู้ พัฒนาพื้นที่สีเขียวให้สะอาด ปลอดภัย และสร้างแหล่งเรียนรู้ผ่านฟาร์มโรงเรียน โดยมีการวางแผนแม่บทพัฒนาภูมิทัศน์และวิเคราะห์แบ่งสัดส่วนพื้นที่อย่างเป็นระบบ นำเทคโนโลยีมาใช้อำรุงรักษาระยะยาว ตลอดจนส่งเสริมจิตอาสาอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมและใช้ระบบคะแนนเพื่อสร้างแรงจูงใจในการดูแลรักษา 2) ด้านการเรียนการสอน ควรปรับปรุงหลักสูตรให้สอดคล้องกับบริบท ออกแบบตารางเรียนที่ยืดหยุ่นและสมดุล ขับเคลื่อนผ่านกระบวนการบูรณาการและ Active Learning พร้อมทั้งสนับสนุนกิจกรรมกีฬา ดนตรี และศิลปะ เพื่อเปิดโอกาสให้ผู้เรียนเลือกเรียนรู้ตามความถนัดภายใต้บรรยากาศที่ผ่อนคลาย 3) ด้านการบริการนักเรียน ควรยกระดับงานแนะแนวและระบบช่วยเหลือผู้เรียนเชิงรุก เสริมบทบาทครูที่ปรึกษาในการดูแลอย่างใกล้ชิด ประสานความร่วมมือกับภาคีเครือข่ายภายนอก และใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการดูแลรายบุคคลและพัฒนาทักษะการตัดสินใจ 4) ด้านการจัดการศึกษาเพื่อสนองความมุ่งหวังของนักเรียน ควรพัฒนาหลักสูตรให้ทันสมัยและบูรณาการปัญญาประดิษฐ์ (AI) สู่การปฏิบัติจริง มุ่งเน้นทักษะการคิดวิเคราะห์และการแก้ปัญหา จัดกิจกรรมตั้งศักยภาพผู้เรียนรอบด้าน พร้อมทั้งสร้างเครือข่ายความร่วมมือเพื่อเตรียมความพร้อมสู่การศึกษาต่อและตลาดแรงงาน 5) ด้านการจัดกิจกรรมนักเรียน ควรสนับสนุนกิจกรรมที่หลากหลายทั้งวิชาการ กีฬา ดนตรี และจิตอาสา โดยเน้นความสุขและการมีส่วนร่วม เพื่อฝึกทักษะการทำงานเป็นทีมและความรับผิดชอบผ่านเวทีแสดงออกอย่างสร้างสรรค์ และเชื่อมโยงประสบการณ์จากชุมชนและวิทยากรภายนอก และ 6) ด้านสังคมกลุ่มเพื่อน ควรสร้างวัฒนธรรมองค์กรแบบครอบครัวเพื่อเสริมสร้างสายสัมพันธ์อันดีระหว่างครูและศิษย์ พัฒนาระบบพี่รหัส-น้องรหัส ปลูกฝังการเคารพซึ่งกันและกัน และวินัยเชิงบวก ตลอดจนบริหารงบประมาณกิจกรรมให้มีความต่อเนื่องเพื่อพัฒนาเครือข่ายความสัมพันธ์สู่อนาคต

ซึ่งองค์ความรู้ที่ค้นพบนี้สอดคล้องกับแนวคิดเชิงทฤษฎีของ Astin, A. W. (1968) [10] ที่ระบุว่าสภาพแวดล้อมทางกายภาพและระบบบริหารจัดการมีอิทธิพลโดยตรงต่อพฤติกรรมและการปรับตัวของผู้เรียน และสอดคล้องกับแนวคิดของ McKown, H. G. (1956) [13] ที่ได้กล่าวว่า การจัดกิจกรรมนอกหลักสูตรพร้อมกับสภาพแวดล้อมทางการศึกษาที่ทันสมัยเป็นปัจจัยสำคัญในการพัฒนาทักษะชีวิต นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับผลงานวิจัยของ Oliveira, S. S., et al. (2024) [11] ที่ยืนยันว่าการจัดการพื้นที่สีเขียวร่วมกับสิ่งอำนวยความสะดวกที่ครบถ้วนช่วยลดความเครียดและส่งเสริมสุขภาวะที่ดี รวมถึงงานวิจัยของ Tapia-Fonllem, César, et al. (2020) [14] ที่พบว่ามิติด้านกิจกรรมทางสังคมและความหลากหลายของประสบการณ์ในโรงเรียนส่งผลโดยตรงต่อระดับความสุขและความรู้สึกลดภัยของผู้เรียน และสอดคล้องกับผลการวิจัยของ Kingkanok Kinnaret (2022) [16] ที่พบว่าการสร้างวัฒนธรรมการเคารพซึ่งกันและกันภายในสถานศึกษาช่วยให้ผู้เรียนเกิดความเชื่อมั่นและพัฒนาทักษะชีวิตได้อย่างมั่นคง ซึ่งสะท้อนให้เห็นว่าโมเดลการพัฒนาที่ได้จากงานวิจัยนี้เป็นหัวใจสำคัญในการขับเคลื่อนสถานศึกษาสู่เป้าหมายที่ยั่งยืน

เอกสารอ้างอิง (References)

- [1] Office of the Basic Education Commission. (2020). *Policy of the Office of the Basic Education Commission, fiscal year 2021-2022*. Ministry of Education. (In Thai)

- [2] Moos, R. H. (1979). *Evaluating Educational Environments: Procedures, Measures, Findings and Policy Implications*. San Francisco, CA: Jossey-Bass.
- [3] Fraser, B. J. (1998). Classroom Environment Instruments: Development, Validity and Applications. *Journal of Learning Environment Research*, 1, 7-34.
- [4] Walberg, H. J. (1981). A psychological theory of educational productivity. In F. H. Farley & N. J. Gordon (Eds.), *Psychology and education: The state of the union* (pp. 81–108). McCutchan.
- [5] Barrett, P., Davies, F., Zhang, Y., & Barrett, L. (2015). The Impact of Classroom Design on Pupils' Learning: Final Results of a Holistic, Multi-Level Analysis. *Building and Environment*, 89, 118-133.
- [6] Sawiwiththaya School. (2024). *Annual performance report 2024*. Sawi Withthaya School. (In Thai)
- [7] Astin, A. W. (1971). *The college environment*. American Council on Education.
- [8] Mayuree Singthoraj. (1993). *Relationship between self-concept and school environment as perceived by grade 6 students* [Master's thesis, Khon Kaen University]. (In Thai)
- [9] Peeraphan Peerapitchayakul. (2023). *Environmental management to promote 21st-century learning of schools under the Loei Primary Educational Service Area Office 2* [Master's independent study, Sukhothai Thammathirat Open University]. (In Thai)
- [10] Astin, A. W. (1968). The methodology of research on college impact: Part II. *Sociology of Education*, 36(43), 437–450.
- [11] Oliveira, S. S., et al. (2024). *School environmental management plan with proposals for environmental education*. ResearchGate.
- [12] Alghamdi, A., Alzahrani, S., & Alharbi, M. (2021). The influence of classroom design on students' cognitive performance using EEG signals. *Cogent Education*, 8(1).
- [13] McKown, H. G. (1956). *Extracurricular activities*. McGraw-Hill.
- [14] Tapia-Fonllem, C., Sing, B. F., Verdugo, V. C., Terán, G. G., & Barahona, M. M. (2020). School environments and elementary school children's well-being in northwestern Mexico. *Frontiers in Psychology*, 11(510), 1–8.
- [15] Nittaya Kaenphut, (2020). *Environmental management in an extra-large educational institution of Kanchananukroh School* [Master's thesis, Silpakorn University]. (In Thai)
- [16] Kingkanok Kinnaret. (2022). *Development of a school environmental management model under the Sakon Nakhon Secondary Educational Service Area Office* [Master's thesis, Sakon Nakhon Rajabhat University]. (In Thai)